

Position paper Associatie Wijkteams t.b.v. gesprek met Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd

30 oktober 2024

1. Mooie doelstelling Hervormingsagenda Jeugd, transformatie van het sociaal domein

- a. De transformatiedoelen zoals die zijn opgeschreven in de Hervormingsagenda Jeugd herkennen en onderschrijven wij. Hoewel we geen formeel onderdeel van de vijfhoek zijn, hebben we ons aan de inhoud gecommitteerd. We beschouwen transformeren als ons dagelijks werk (zie [strategische koers](#)). Dat geldt zowel de inhoudelijke opgave als de financiële beheersbaarheid van het stelsel. Nog beter zou een *Hervormingsagenda Sociaal Domein* zijn, met een brede focus, alle inwoners en alle leefgebieden betreffend. Het gaat om een sociaal-maatschappelijk probleem, over bestaanszekerheid en sociale verbanden en het aanvaarden dat niet alles direct oplosbaar is.
- b. Alleen doelen opschrijven is niet voldoende, dit vraagt doorleven en intussen de vaagheid verdragen, en dan écht iets anders gaan doen, i.p.v. te substitueren. Zowel achterkant, middenveld als voorveld zullen moeten transformeren en 'voelen' wat dat betekent. Met in het hart de maatschappelijke dialoog aangaande maakbaarheid, verbreden normaalcurve en contextgericht werken en het medisch model aanvullen met een sociaal-sociologisch model. Voor sommige problemen bestaat er een enkelvoudige diagnose-behandeling-oplossing; voor veel problemen gaat het om een complex aantal op elkaar inwerkende factoren, waarbij er geen maakbaarheid in de oplossing bestaat; versterken van de context i.p.v. individuele hulptrajecten, samen zoeken, erbij blijven en stap voor stap verder komen is dan de beste strategie.
- c. Waarbij deze verandering ook uitgedrukt zou moeten worden in een verschuiving van middelen.

2. Uitwerking doelstelling Hervormingsagenda in veelheid aan plannen: dit gaat niet helpen

- a. Om de doelstelling te bereiken, die voor een groot deel gaan over 'elders iets doen, i.p.v. in de jeugdhulp willen oplossen', zijn andere partners nodig dan die nu aan tafel zitten. Denk aan onderwijs, Sociaal Werk Nederland, Actiz Jeugd, Divosa, Landelijk Platform Buurt- en Wijkgericht Werken (LPB), etc. etc.
- b. We zien een veelheid aan activiteiten, die diepgang missen in het beoogde effect (wat is bijvoorbeeld de analyse over het verband tussen vergroten beschikbaarheid jeugdhulp en regionalisering en het standaardiseren in 11 zorgvormen?), en worden ingezet vanuit 'oud denken' (eenzijdig lineair, top-down, planmatig denken, medisch model, substitutie-denken). Stelselwijzigingen zijn zelf onderdeel van een niet helpend patroon. Plus de neiging van de betrokken actoren om op elkaars stoel te gaan zitten en niet de eigen rol te zien en daar verantwoordelijkheid voor te nemen (Rijk praat over professionals, professionals over gemeente, gemeente over... etc.). Voor met name kleine gemeenten wordt het nemen van verantwoordelijkheid in de transformatie bemoeilijkt door de gedwongen samenwerking in de regio.
- c. De 'beweging naar de voorkant' gaat over inhoud en over geld. Transformeren van de inhoud gaat gepaard met een verschuiving van (volume) van taken (die op de andere plek dus iets anders betekenen, het is geen substitutie!), en dus met een passende verschuiving van middelen. Dat komt onvoldoende terug in de afspraken en ook ontbreekt er aandacht voor wat dat voor alle partners betekent. Door krapte in de begroting en angst voor 'het ravijnjaar' in gemeenten wordt er bovendien zelfs bezuinigd op de niet-wettelijke taken aan de voorkant en stopt de beweging.

- d. We hebben, kortom, niet het vertrouwen dat de doelstelling, zowel op inhoud als op financiële doelstelling met dit pakket gehaald zal worden, integendeel. De geschiedenis leert dat op deze manier de uitgaven gewoon door zullen stijgen, en de kwaliteit niet verbetert.

3. Vasthoudend transformeren is het enige dat er op zit

- a. Lokaal zien we tegelijkertijd prachtige goede voorbeelden ontstaan, binnen lokale teams, bij partners en in de samenwerking.
- b. We zien landelijk voorzichtige en hoopvolle tekenen dat er aanpassingen worden gezocht in de plannen van de Hervormingsagenda Jeugd. Dat waarderen we. Met name het traject rond reikwijdte en het richtinggevend kader en convenant lokale teams zijn daar in onze ogen een goed voorbeeld van. Waar aanvankelijk een proces van 'we gaan de afspraken uitvoeren' werd ingezet, wordt het gaandeweg omgevormd tot een echte, doorleefde zoektocht van wat helpend gaat kunnen zijn. En waarin dus ook de relaties doel-middel-effectiviteit beter wordt bevraagd.
- c. Als je het hervormen beschouwt als een transformatiebeweging waarin je vanuit je ambitie stap voor stap samen lerend verder komt, zien we genoeg aanknopingspunten om dit tot een succes te maken. In ons netwerk ervaren we dat dat mogelijk is. Dus we blijven hoopvol gestemd.

4. Kwaliteit moet je doen: Associatie Wijkteams als lerend netwerk

- a. De Associatie Wijkteams heeft als [doelstelling](#) samen leren en ontwikkelen en landelijk vanuit het perspectief van lokale teams mee- en terugpraten t.b.v. de transformatie. Als netwerk, met onze leergroepen, doen we goede ervaring op met stap voor stap lerend vooruit komen: pragmatisch, bevlogen, en-en denkend, versie werkend, het oneens durven zijn, gericht op het creëren van de juiste randvoorwaarden. We creëren een vertelpunt lokale teams om te monitoren, organiseren onderlinge 'visites' t.b.v. kwaliteitsverbetering, participeren in interdisciplinair bestuurlijk leren etc. Die lessen laten we landen in [bouwstenen](#) op de website, en ook in de werkpakketten van de Ondersteuningslijn Stevige Lokale Teams door VNG. Maar het is vooral iets wat je moet *doen, met elkaar*.
- b. Randvoorwaarden voor een stevig lokaal team, op basis van 10 jaar praktijkervaring en aanvullend wetenschappelijk onderzoek, zijn kortweg (zie [brede opdracht](#)):
 - i. *een gedeelde visie en een daarbij passende opdracht, congruent met de opdracht aan samenwerkingspartners*
 - ii. *daarbij passende inrichtingskeuzes*
 - iii. *passende financiering en verantwoording*
 - iv. *leren en monitoren*
 - v. *passende bevoegdheden*
- c. Als vereniging werken we dus op eigen kracht aan transformatiedoelen (zie [strategische koers](#)), die we in veel landelijke programma's terug zien komen. We praten daar mee - en terug - vanuit onze lokale praktijken, met het oog op de maatschappelijke effecten. De inhoud van die landelijke programma's gaat vanuit het perspectief van lokale teams vaak over hetzelfde (zie [brondocument](#)).
- d. Alleen samen (inwoners, lokale partners, maatschappelijk middenveld en overheden) kunnen we de maatschappelijke opgaven van deze tijd het hoofd bieden. Dat betekent over onze organisatiegrenzen kijken, over de grenzen van de netwerken die we kennen of hebben, ook als Associatie Wijkteams. In [deze brief](#) nodigden we staatssecretarissen Vincent Karremans, Vicky Maeijer, Teun Struycken en Ingrid Coenradie uit tot samenwerking.